

Turinys

Apverskime tikėjimo piramidę	11
1 patarimas: šis gyvenimas yra svarbus	19
2 patarimas: atmink, kad esi dieviškas	51
3 patarimas: kurk stebuklus	71
4 patarimas: Dievas nedraudžia vadovautis protu	93
5 patarimas: būk ryžtingas ir atkaklus	115
6 patarimas: kai duoda, nebėk	135
7 patarimas: neprivalai būti minkštas ir pūkuotas	155
8 patarimas: lyderystė prasideda ir baigiasi šeimoje	177
9 patarimas: visada sugrįžk prie nuolankumo	207
Laikas Tau rašyti savo knygą	229

Apverskime tikėjimo piramidę

Labas. Pristatau Tau knygą apie krikščionišką požiūrį į lyderystę. Be davatkiškumo. Bus smagu.

Leisk prisistatyti: esu Giedrius, jau 40 metų klaidžioju po dykumą ir bandau rasti vartus į rojų, kur visi laimingi, žmona aistringa ir rūpestinga, seneliai prižiūri anūkus, o anūkai klauso manęs ir auga didžiais žmonėmis, kur galima švelniai rašyti pergaleis vaisius politikoje, versle ar literatūroje, kur netikėtai pasninga pinigais, o žiniasklaida apie mane rašo vien tik gerai. Ieškau, nerandu ir nujaučiu, kad toks rojus egzistuoja tik mano makaulėje. Esu sūnus, brolis, tėvas, vyras, draugas, manantis, kad šventumą ir Dievo karalystę reikia užsitarnauti gatvėse ir biurose, o ne maldos namuose. Esu tikintis žmogus, tebeieškąs savojo Dievo plano. Esu politikos mokslų magistras, parašęs baigiamąjį darbą apie krikščionybės įtaką Europos integracijai. Esu vaikas, tebelaukiantis stebuklo iš dangaus, kai užklumpa negandos.

O dabar – Tavo eilė prisistatyti. Kas Tu? Ko ieškai? Kuo pasitiki? Dievu, horoskopais, ekspertais, pseudoekspertais, melagienomis, sąmokslo teorijomis, *influenceriais*, burbulais, reklama? Ar pasitiki savimi? Ar kiti Tavimi pasitiki? Ar esi sulaukęs sėkmės? O laimingas?

Kad ir kas būtum, ši knyga – apie Tave. Gal ne tiek apie tai, koks esi, kiek apie tai, koks esi užprogramuotas būti.

Labai tikiuosi, kad ji taps raktu, atrakinsiančiu ir išlaisvinančiu Tavo didelę sėkmingą širdį.

Slaptažodis: laimėti – ne nuodėmė!

Ši knyga skirta Tau, jeigu Tavo gyvenime būna, kad:

- nusimanai apie visas geras kainos mušimo taktikas, bet jau vykdamas pirkti būsto, automobilio ar daržovių žinai: kiek parduėjas paprašys, tiek ir mokėsi, NES... gal jam tų kelių procentų reikia labiau negu Tau;
- nusimanai apie daugelį pardavimo būdų, bet ir ruošdamas produktą, ir jį parduodamas nuolat jauti, kad sandoris bus nevykęs, NES... nesąžininga pirkėjui piršti daiktą, neužsimenant apie to daikto trūkumus;
- esi baigęs kur kas geresnį universitetą negu Tavo oponentas ir turi daugiau praktinės patirties, bet dar prieš debatus žinai, kad būsi sutryptas, NES... kritikuodamas oponentą gali jį įžeisti;
- daug sunkiau už kolegas susitelki į darbą, NES... visada atsiranda kas nors (vaikai, tėvai, draugai, šuniukai, kačiukai), kuo būtinai reikia pasirūpinti;
- galiausiai, kartais pavargsti nuo savo nuolaidžiavimo, NES... na, kiek galima... ir sprogsti egoistiškai ką nors pareikšdamas ar elgdamasis, ilgam apjuodindamas savo, romaus avinėlio, reputaciją.

Ši knyga nebus iš serijos *aškažkopasiekiauirdabarpamokysiu pasaulį*. Aš neturiu atsakymų. Tik daug klausimų ir argumentų. Bet galbūt iš jų nulipdysime Tavo kertinę plytą, kurios trūksta didžiojoje dalyje įprastinės sėkmės literatūros.

Daugelis sėkmės knygų Tau pateikia daugmaž tokią sėkmės formulę:

1. Pasitikėk savimi.
2. Drąsiai svajok.
3. Paskirstyk prioritetus ir suplanuok.
4. Veik, mokykis iš klaidų ir būk atkaklus.

Bet šitie elementarūs principai Tavo gyvenime nesuveikia, nes Tu tiesiog pasąmoningai nenori nieko nugalėti. Tu tiki, kad taip elgtis nedora, o už kuklų pasibuvimą šioje žemėje Tavęs laukia atpildas po mirties. Kita vertus, paslapčia tikiesi, kad praturtėsi ar įgysi galių netyčia, gausi tai kaip Dievo dovaną. Tokį variantą Tavo sąžinė yra pasiruošusi suvirškinti.

Daugelis žmonių, kurie domisi veikalais apie tai, kaip tapti milijonieriumi, kaip daryti įtaką, kaip laimėti visas derybas, taip ir lieka kiūtoti kitiems už nugarų. Nes už gražių žodžių „lyderystė“, „vadovas“, „laimėti“ jie išvelgia kainą, kurią reikia sumokėti už sėkmę: privalai nurungti, nugalėti, palenksti, pergudrauti kitus. Jiems tai atrodo nepriimtina, nekrikščioniška.

O Jėzus sako:

„Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, – kad apščiau jo turėtų.“ (Jn 10, 10)¹

„Būkite gudrūs kaip žalčiai ir neklastingi kaip balandžiai.“ (Mt 10, 16)

„Kiekvienam, kas turi, bus duota, ir jis turės su pertekliumi, o iš neturinčio bus atimta ir tai, ką jis turi.“ (Mt 10, 29)

„Jei tad jūs nepasirodėte patikimi tvarkydami apgaulingą Mamoną², tai kas patikės jums tikrąsias gėrybes?!“ (Lk 16, 11)

Jeigu tokie Senojo Testamento patriarchai kaip Abraomas, Mozė, Nojus ar Dovydas būtų buvę bailūs ir kuklūs, jeigu apaštalas Paulius, Marija Magdaliėtė ar neįvardyta moteris, leidusis į teologinį ginčą su pačiu Kristumi dėl to, kad šis pagydytų sunkiai sergančią jos dukrą, būtų buvę tik besimeldžiantys taikūs balandėliai, jie nebūtų gavę malonių ir nuveikę tų darbų, dėl kurių juos atsimename.

1 Ši ir kitos Šventojo Rašto citatos paimtos iš Lietuvos Katalikų Vyskupų Konferencijos leidinio „Šventasis Raštas. Senasis ir Naujasis Testamentas“, „Katalikų pasaulis“, Vilnius, 1998.

2 Mamona (aram. *mamona*): Naujajame Testamente – jėgos, keliančios turtų troškimą; <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Mamona>

Ar tikrai laimėti – nuodėmė? Ne! Atvirkščiai, pralaimėti – štai kas yra nuodėmė.

Šioje knygoje aš pasiūlysiu Tau atspirties tašką, nuraminsiantį Tavo sąžinę. Krikščionišką požiūrį, kad pats Dievas nori Tavo aistringų troškimų ir gudraus veikimo. Nes tobulindamas save Tu tobulini Jo pasaulį. Jo karalystę. Ko nors norėti sau – žmogiška. Užsidegti aistra keisti pasaulį į gera – dieviška. Ir tai, kad Tu esi tikintis žmogus, jokia būdu nereiškia, jog turi būti ausis suglaudusiu nelaimėliu.

Viliuosi, kad perskaitęs šią knygą suprasi ir patikėsi, jog krikščionys nugalėtojai, tokie kaip Tu, turi ne tik teisę, bet ir pareigą laimėti, NES:

- jie žino apie didesnius tikslus nei pelnas, pardavimai ar savi-realizacija;
- jie žaidžia korektiškai, laikosi taisyklių ir netraukia skeletų iš spintos;
- jie dažnai pateikia sąžinės ataskaitą Dievui, taip duodami mažiau darbo Specialiųjų tyrimų tarnybai, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybai, Valstybinei mokesčių inspekcijai, Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai, prokuratūrai, policijai, kitoms valstybės institucijoms ar verslo partneriams;
- jie jaučia moralinę pareigą dalytis savo sėkme su artimaisiais ir tais, kuriems ne taip sekasi ar kurie turi gerų idėjų.

Taigi siūlau Tau:

- jeigu jau darai karjerą, tai žaisk pagal taisykles ir kilk karjeros laiptais;
- jeigu jau deriesi, tai žaisk pagal taisykles ir laimėk;
- jeigu jau atlieki darbą, tai užmiršk visa kita ir tiesiog atlik darbą kuo geriau;
- ir galiausiai, priimk apdovanojimus (gerą vardą, garbę, pinigus, turtą, galią, įtaką).

Štai tada galėsi ir privalėsi visu tuo dalytis į kairę ir dešinę. Ir padarysi pasaulį geresnį, nei būdamas nuolankus nevykėlis. Štai apie ką yra gyvenimas ir Dievo karalystė!

Šiaip jau ši knyga skirta Tau, net jeigu Tau puikiai sekasi. Ji padės nuraminti sąžinę: viskas gerai, jeigu laimi, jeigu praturtėjai ir tuo mėgaujiesi. Tik dalykis tuo, ką sukaupai, neperženk raudonų linijų (apie jas irgi pakalbėsime) ir padėk kitiems tapti laimėtojais.

Krikščionys nugalėtojai ne apiplėšia pasaulį, o jį praturtina.

Tikiuosi, ši knyga bus naudinga ir tikintiesiems, ir netikintiems žmonėms. Tikiuosi, kad ji padės tvirtą lyderystės pagrindą, paremtą krikščionybe, nes paprasčiausiai nežinau žmogiškesnės ir altruistiškesnės už ją motyvacinės galios pasaulyje. Juk krikščionybė remiasi šiomis tiesomis:

A. Dievas Kūrėjas sukūrė žmogų kūrėją pagal savo atvaizdą. Tu esi kūrėjas.

B. Dievas patikėjo žmogui rūpintis žeme ir suteikė jam supergalių „net kalnus kilnoti“. Tu esi visagalis.

C. Dievas Kristus apsirėiškė žmonėms ir prisakė vienodai mylėti ir savo artimą, ir save. Tu privalai mylėti save.

Tikiu, kad jeigu iki šiol niekam nepavyko įkvėpti Tavęs atsiskleisti ir kurti savo sėkmės istorijos, tai padaryti padės būtent krikščionybė. Šioje knygoje pristatysiu Tau 9 jos patarimus – nuorodas į sėkmę:

1. Šis gyvenimas yra svarbus.
2. Atmink, kad esi dieviškas.
3. Kurk stebuklus.
4. Dievas nedraudžia vadovautis protu.
5. Būk ryžtingas ir atkaklus.

6. Kai duoda, nebėk.
7. Neprivalai būti minkštas ir pūkuotas.
8. Lyderystė prasideda ir baigiasi šeimoje.
9. Visada sugrįžk prie nuolankumo.

Apie krikščionių nuolankumą daug rašyta, tad šią vertybę aptarsime paskutiniame skyriuje. Kad ir kaip apverstum krikščionybės piramidę, nuolankumas išliks svarbiausias.

Būk nuolankus. Tačiau nuolankus ne prieš kitus, ne prieš aplinkybes ir ne prieš save, kaip galvoja daugelis tikinčiųjų. Ne! Nuolankus tik prieš Dievą. Visur kitur geras krikščionis drąsiai, uoliai, atkakliai ir su aistra siekia savo tikslų. Nes jam patikėta prižiūrėti Dievo karalystę. Toks tai noriu būti! Ir klupdamas mokausi.

Tikiuosi, ši knyga padės Tau geriau suprasti svarbiausius krikščionybės akcentus. Suvoksi juos tokiu kampu, apie kokį nebuvai pagalvojęs stebėdamas davatkas.

Pateiksiu Biblijos citatų apie tai, kad krikščioniui nevalia ignoruoti šio pasaulio reikalų, privalu imtis atsakomybės žemiškuose dalykuose, nes taip žmogus grūdina savo tikėjimą ir vykdo laiminčio Dievo valią. Laiminčią valią. Atkreipsiu Tavo dėmesį į pranašų, legendinių Izraelio karalių ir šventųjų „sėkmės istorijas“.

Krikščioniškieji lyderystės patarimai niekuo nesiskiria nuo tų, kurie surašyti pasaulietinėse lyderystės knygose. Šiaip jau pasaulietinėse knygose apie lyderystę labai dažnai pasiremiama krikščionyste. Nieko keista, juk daugiau kaip pusė pasaulio milijonierių yra krikščionys (tai iliustruoja organizacijos „New World Wealth“ 2015 metais atliktas tyrimas). Panagrinėsime pasaulio lyderių aistrą kurti ir stebinti, darant pasaulį geresnį.

Taip pat itin atvirai pasikalbėsime su 9 žinomais Lietuvos dvasininkais (arkivyskupais Gintaru Grušu, Kęstučiu Kėvalu ir Visvaldu Kulboku bei kunigais Ričardu Doveika, Antanu Saulaičiu,

Algirdu Toliatu, Vaidu Vaišvilu, Viliumi Viktoravičiumi ir Juozapu Marija Žukausku). Kartu su jais panardysime po tikėjimo slėpinius ir paradoksus, aptarsime Bažnyčios poziciją aktualiais pasaulietiniais klausimais ir jų pačių lyderystės patirtis.

Atleisk, jei skaitydamas pajusi stilistinę tampymąsi, šokinėdamas nuo lengvų mano paties patarimų prie dvasininkų rimtų pamąstymų; tikiuosi, tai ne supykins, o suteiks malonumą ir krikščionybės „naujokui“, ir „pasikausčiusiam“ apsiskaičiusiam krikščioniui. O jeigu norėsi sužinoti daugiau, pasiūlysiu keletą knygų ir filmų, galinčių parodyti kryptį.

Dievas davė Tau unikalų savybių rinkinį, dėl to gali kurti stebuklus. Kviečiu Tave nepaniekinti šio paketo ir pasiimti tai, kas Tau priklauso. Tau numatytame kelyje nėra nieko neįmanomo. Tavęs laukia superherojaus verti nuotykių ir žygdarbiai, apie kuriuos Tu galbūt nedrįsai nė pasvajoti. Ir Tu įveiksi visus ir viską, nes ši misija – konkrečiai Tavo indėlis į geresnį pasaulį. Niekas kitas nepadarys to geriau už Tave.

Drąsos! Aukščiau nosį!

8

patarimas: lyderystė prasideda ir baigiasi šeimoje

Šis skyrius bus tarsi visko, apie ką rašoma šioje knygoje, pasikartojimas. Nes koks Tu direktorius, jeigu šeimoje Tavęs niekas neklauso? Arba koks Tu politikas, jeigu net sūnaus negali įtikinti ruošti pamokų? Kokiai naujajai vadybai Tu atstovauji, jeigu judu, vyras ir žmona, nesikalbate?

Ar Tau patinka sportiniai žaidimai poromis: paplūdimio tinklinis, tenisas? Ar juos žaidžiant įmanoma nugalėti, jeigu vienas iš partnerių žaidžia itin prastai ir neįsitraukia į žaidimą? O kiek svarbu, kuris porininkas pasirodė geriau?

”

Vyras atsibunda po vieno labai smagaus vakarėlio. Galva plyšta, gerklė kaip Sachara, kažkodėl skauda dešinę koją. Bet labiausiai maudžia sąžinę. Žmona juk buvo prašiusi neužsibūti.

Vyras atmerkia akis. Kas gi čia? Ant stalelio šalia lovos garuoja pusryčiai, kava, stovi stiklinė su vandeniu, padėti vaistai nuo pagirių. Negali būti! Už ką?

Į kambarį niūniuodama įeina žmona.

– Kaip tu, brangusis? – klausia ir priėjusi pabučiuoja į kaktą.

– Nesuprantu... Tai tu nepyksti?

– Žinoma, ne, kvailiuk!

– O tai kas čia įvyko?

– Na, tu grįžai ketvirtą ryto ir ilgai spardei duris, nes kažkur pametei raktą.

– Štai dėl ko koją skauda...

– Taip. Aš atidariau, ir tu įgriuvai į namus. Ir smigai ant grindų kaip naikintuvas. Aš tave pakėliau, pasodinusi ant taburetės nurengiau ir šiaip ne taip nutempiau iki lovos.

– Tai aš... kiaulė! O kodėl tu tokia gera?

– Matai, prieš atsiguldama į lovą aš išvėdinau kambarius, nes tu gerokai dvokei. Man pasidarė šalta, todėl atsigulusi į lovą apsikabinau tave. Bet tu net ir nulūžęs piktai atstūmei mane: „Pasitrauk! Aš vedęs!“

Pradžios knygoje skaitome:

*„Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą,
Pagal savo paveikslą sukūrė jį; vyrą ir moterį. <...>*

Dievas juos palaimino tardamas: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją!“ (Pr 1, 27–28)

Todėl vyras palieka savo tėvą ir motiną, glaudžiasi prie savo žmonos ir jie tampa vienu kūnu.“ (Pr 2, 24)

Tampa šeima. Susižavėjimas, įsimylėjimas, nenoras paleisti nė akimirksniui, tada rutina, nepasidalijimas, kas migdys kūdikį, kas šįvakar padirbės ilgiau, kodėl vienas į santykius investuoja daug daugiau už kitą, kodėl vienas tvarkingas, o kitas nelabai, kodėl mano draugai *fainesni* už tavo draugus, kodėl tavo tėvai padeda mums mažiau už mano tėvus ir taip toliau.

Šeima gali tapti tramplinu, nuo kurio atsispyręs Tu kiekvieną rytą pasitinki su šypsena, įveiki visus iššūkius, o vakare minkštai nusileidi tarsi į ramunių pievą, kur Tave išklausys, supras iš pusės žodžio, pasakys ir padarys būtent tai, ko Tau reikia.

Arba šeima gali tapti geležinėmis klumpėmis, dėl kurių Tau nuo ryto iki vakaro skauda, dėl kurių Tu negali atsipalaiduoti su kolegomis, negali susikoncentruoti į savo karjerą ir, kas baisiausia, nenusimauni to prakeikto apavo 24 valandas per parą! Tavo draugai vakarais sėdi kine, gurkšnoja ką nors bare ar sportuoja klube, o Tu kenti namuose, įsispyręs į nelemtas nesunešiojamas klumpes.

Šeima gali būti dviejų iki ausų įsimylėjusių balandėlių pasaka.

Šeima, koks paradoksas, gali lemti, kad du žmonės įkinko vienas kitą į pragaro vežimą, iš kurio neištrūksi.

Ar Tau yra tekę išplaukti žvejoti irkline valtimi, įsimetus sliekų ir meškerę, kai kitoje valtyje sėdintis draugas pasiėmė elektrinį variklį, vyšnių skonio masalo žuvims ir sonarą – žuvų iešiklį?

O gal prisimeni, kaip, su bendradarbiais leidęsis į žygi, mynei savo legendinį jau penkiolika metų puikiausiai tarnaujantį kalnų dviratį, o kolegos pasimėgaudami ir be vargo lenkė tave lėkdamis elektriniais dviračiais? Manychiau, daugelis iš mūsų panašiai jaučiasi savo šeimoje, bandydami taikyti mūsų tėvų laikų gyvenimo modelius.

Pasaulis smarkiai pasikeitė ir kosminiu greičiu keičiasi toliau.

Vis daugiau vyrų susiduria su vis rimtesnėmis psichologinėmis problemomis, nes drastiškai kinta jų, vyrų, vaidmuo. Viešose vietose stiprioji lytis nebežino, ar užleisdamas moteriai vietą pamaloninsi ją, ar įžeisi. Darbe stiprioji lytis nebežino, kaip bendrauti su kolegėmis, kad nebūtum apkaltintas šaltumu, familiarumu arba priekabiavimu. Šeimoje stiprioji lytis nebežino, kas geriau – stengtis daryti karjerą ir kalti pinigus ar sėdėti su vaikais ir rūpintis namų židiniu.

Lygiai taip pat ir dailioji lytis viešose vietose nebežino, ar laukti, kol kas ims merginti. O jeigu asistuoja, kaip jaustis – džiaugtis ar įsižeisti? Darbe dailioji lytis nebesuvokia, kaip rengtis, kad nebūtum apkaltinta provokuojamu elgesiu. Šeimoje dailioji lytis jaučia įtampą, jeigu ima uždirbti daugiau už savo vyrą. Kartais netgi nuslepia dalį atlyginimo, kad tik neįžeistų antrosios pusės. O jeigu perlenkia lazdą skirstydama namų ruošos ir vaikų priežiūros darbus, turi taikstyti su vyro nuotaikų svyravimais.

Ar tokiam pasaulyje krikščionybė gali pasiūlyti kokį nors laimingos santuokos ingredientą?

Senajame Testamente yra „vegetariška“ patarlė:

„Geriau daržovių pietūs su meile, negu riebi jautiena su neapykanta.“ (Pat 15, 17)

Tai kone ir viskas! Rimtai! Naująją Sandorą mums pasiūlęs Jėzus šeimai dėmesio skyrė tik tiek, kad pakartojo Pradžios knygoje minimą nuostatą:

„Todėl vyras paliks tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu. „Taigi jie jau nebe du, o vienas kūnas. Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria.“ (Mt 19, 5–6)

Drįstu teigti, kad tai, jog Biblijoje, ypač Naujajame Testamente, dėmesys šeimai yra labai skurdus, nėra neapsižiūrėjimas. Patys žinot, kad šeima – labai sudėtinga sistema, dažnai klaustrofobiška (daug laiko trinamės šonais namie ir negalime ištrūkti) ir nuolat kintanti (keičiasi vyro ir žmonos statusai, gimsta ir auga vaikai, sensta ir išeina tėvai). Dievas, vertindamas kiekvieno iš mūsų unikalumą, negali įstatyti mūsų į privalomą matricą, tarkim: triskart nusišypsok, dukart pasimylėk, penkiskart išklausk ir šešiskart nusileisk.

Taigi krikščioniui santuokoje galioja tik du priesakai:

A. Tu negali jos atsisakyti („žmogus teneperskiria“).

B. Meilė viską nugali.

Deja, tik tiek. Visa kita – interpretacijos. Laimingos santuokos formulę turime susikurti patys.

Ir niekas mums nežadėjo, kad santuoka – tai palaiminimas. Taip, santuoką palaimina kunigas, tačiau ji pati nėra palaima. Kaip nebuvo palaima ir Juozapui su Marija.

Bet jeigu į santuoką žvelgi kaip į įsipareigojimą visam gyvenimui ir jeigu visą gyvenimą mokaisi mylėti, tada viskas išsispręs ir Tavo šeima išsiskleis. Ji taps Tau tramplinu. Ir ramunių pieva.

Šeima – komandinis žaidimas

Yra toks apaštalo Pauliaus pamokymas:

„Jei kas nesugeba šeiminkauti savo namuose, kaipgi jis vadovaus Dievo Bažnyčiai?!“ (1 Tim 3, 5)

Šeima – tai visuomenės ir valstybės pagrindas. Taip parašyta Lietuvos Respublikos Konstitucijoje³⁶. Kaip sugyvename su sutuoktiniu, kaip siekiame tikslų su vaikais, taip sugyvename ir siekiame tikslų visuomenėje. Todėl esu šventai įsitikinęs, kad niekas neturi teisės būti vadinamas lyderiu ar sėkmės lydimu žmogumi, jeigu nesugebėjo šeimoje susikurti laimingo sugyvenimo modelio (nebent tai tikrai buvo neįmanoma).

Tai suprantama, tačiau užduoties sunkumą padvigubina tai, kad vedybinis tango šokamas dviese. Jeigu Tavo sutuoktinis nepitaria Tavo įsivaizduojamam šeimos modeliui, vienas Tu nieko nesukursi. Turite abu sutarti dėl modelio ir abu sąžiningai to laikytis. Štai kur tikrasis lyderystės iššūkis!

Todėl, nors neturiu konkrečių pasiūlymų, kaip pražysti Tavo šeimai, esu tikras, kad šioje knygoje Tau duotos krikščioniškos pamokos, kaip suklestėti visuomenėje, tiks ir visuomenės pagrindui – šeimai. Pasikartokime: toks, koks esi, tu esi dieviškas, todėl rūpinkis šeimos reikalais, kurk stebuklus, mąstyk ir veik, o kai reikia, būk radikalus. Ir tarkis su sutuoktiniu. Manau, turėtų suveikti.

„Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi; meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta.

Ji nesielgia netinkamai, neieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai.

³⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija, <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>, 38 str.

Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištvėria.

Meilė niekada nesibaigia.“ (1 Kor 13, 1–8)

Jei vis dėlto nesuveiks, pabandyk nuo paprastų žodžių, skirtų tam, su kuriuo tirpdamas iš laimės sumainei aukso žiedus: „Tu man esi svarbiausia(s). Ką galiu padaryti, kad būtum laiminga(s)?“

Patikėk manimi, Tavo antroji pusė ne taip, kaip Tu norėtum, elgiasi ne dėl to, kad piktybiškai trokšta Tave įskaudinti, išnaudoti ar sunaikinti, o tiesiog nesuprasdama, kad Tavo ir jo(s) poreikiai skiriasi. O Tu ar supranti, kad gali skirtis jūsų poreikiai?

Darbą gali pakeisti, bus naujų draugų ir įvairių etapų, o štai šeima – visam gyvenimui. Vieninteliam ir unikaliai. Todėl į ją verta investuoti daugiausiai. Bet investuoti turi abu partneriai, kitaip anksčiau ar vėliau subankrutuosite kaip šeima.

Ir jeigu šeimos gyvenimą gyvensite abu kartu, net jei bus sunku, dūžtančios lėkštės, nuotaikų kaitos, sekinančios naktys, smulkmeniškios problemos – tai kelias, kuriuo eidami jūs paliudysite Kristaus mokymą apie meilę, ko nepaliudijo dauguma tų, kurie klūpojo bažnyčioje tais sekmadieniais, kai jūs prižiūrėjote sergančią dukrą ar tiesiog gulėjote pasliki, nes sūnus visą naktį pravėmė.

Taigi:

A. Neturėkite kitų variantų, kaip tik likti kartu.

B. Mylėkite... tiesiog mylėkite.

C. Nekonkuruokite, kuris geresnis „šeimamenas“, kalbėkitės, derinkitės, veikite kaip porininkų komanda, žaidžiant paplūdimio tinklinį.

O jeigu Tu jauti, kad tempi didesnę šeimos jungo dalį, tada *stop!* Pasikviesk sutuoktinį į jaukų restoranėlį, dviese (tik dviese) įsitaisykite nuošaliame (tik nuošaliame) kampelyje ir klokite problemas ant stalo. Jei nepadės, pakartokite. Kaip sakoma, sykiu ir į pasimatymą nueisite.

Jei vis dėlto abudu sutarsite, kad šiame skyriuje pateikiau nepakankamai informacijos, nuoširdžiai atsiprašau. Jei nori daugiau, iš visų apie santuokinę laimę parašytų knygų aš Tau rekomenduočiau *Marko Gungoro* „Per juokus į geresnę santuoką“³⁷ arba vaizdo seminarų ciklą tokiu pat pavadinimu.

Beje, jeigu Tave nuvylė šis skyrius, siūlau žaidimą. Paprašyk, kad jį perskaitytų ir Tavo antroji pusė, o tada paklausk, ką ji mano apie tai, kas parašyta.

Ko nežinojai apie Ursulą

2019 metais *Ursula von der Leyen* tapo pirmąja moterimi Europos Sąjungos istorijoje, kuriai patikėtas Europos Komisijos vadovės postas. Prieš tai ji tapo pirmąja moterimi Vokietijos Federacijos gynybos ministre.

Viename interviu³⁸ *Ursula* prisipažino, kad kai jos gydytojas sužinojo, jog ji vėl laukiasi, jis paklausė: „Ponia fon der Lejen, gal jūs tingite dirbti?“ Paskui jos vyras stažavo Stanfordo universitete JAV. Ji nuvažiavo pas jį ir pamatė, kad amerikiečiai į dirbančias mamas žiūri liberaliau už vokiečius.

Taigi kai 2005 metais *Ursula* ėjo Vokietijos Federacijos jaunimo ir šeimų ministrės pareigas, ji pervadino „motinystės atostogas“ į „tėvystės atostogas“, kad Vokietijoje kūdikius galėtų prižiūrėti ne tik moterys, bet ir vyrai.

Europos Komisijos vadovės vyras *Heiko von der Leyenas* – medicinos profesorius ir klinikinių tyrimų centro vadovas. Jiedu su *Ursula* užaugino septynis vaikus!

37 Mark Gungor „Per juokus į geresnę santuoką“, „Alma littera“, Vilnius, 2018.

38 <https://www.vogue.co.uk/arts-and-lifestyle/article/who-is-ursula-von-der-leyen>

Tavo artimieji irgi dieviški

Jie yra dieviški, kai užknisa, neduoda ramybės, neklauso, nuvilia ar nesupranta.

Man visada graudžiai juokinga, kai šeimos ir giminaičiai susitinka ir apsikabina tik per laidotuves arba jautriai puola rūpintis tik tada, kai įvyksta nelaimė ar užklumpa liga. Palaukit, *cherra*, negi negalim apsikabinti, kai esame laimingi? Negi negalim pasidomėti ir pasidžiaugti vieni kitais, kol esame sveiki ir niekur neįklimpe?

Dabar detaliau pakalbėsime apie dvi Tavo artimųjų grupes: vaikus ir tėvus.

Dievas taip tiki vaikais, kad aiškiai nurodė mums kryptį: „Dauginkitės!“

Ar žinai, kokius tris dalykus galima daryti per šabą, kai draudžiama net įjungti viryklę ar paspausti lifto mygtuką? Valgyti, ilsėtis ir..

Atspėjai!

Nenuostabu, kad popiežiui Pranciškui kadaise išsprūdo frazė: „*Kai kas mano, kad, – atleiskite už frazę, gerai? – tam, kad būtume geri katalikai, turime būti kaip triušiai, ar ne? Ne. Atsakinga tėvystė.*“³⁹

Dievas taip myli vaikus, kad vienintelė scena Biblijoje, kur Jėzus, tikėtina, juokėsi, yra būtent apie mažuosius:

„*Jam nešė vaikučius, kad juos palytėtų, bet mokiniai jiems draudė. Tai pamatęs Jėzus užsirūstino ir tarė jiems: „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo*

39 Andrea Torielli „Kelyje: pokalbiai su Jo Šventenybe Pranciškumi“, „Baltos lankos“, Vilnius, 2017, p. 369.

karalystė. Iš tiesų sakau jums, kas nepriima Dievo karalystės kaip kūdikis – neįeis į ją.“ Ir jis laimino juos, apkabindamas ir dėdamas ant jų rankas.“ (Mk 10, 13–16)

Bet Dievas niekada nesakė, kad vaikų auklėti negalima ar kad reikia jiems nuolaidžiauti.

Štai iš apaštalo Pauliaus laiško kolosiečiams:

„Jūs, vaikai, visuose dalykuose klausykite savo tėvų, nes toks klusnumas patinka Viešpačiui. O jūs, tėvai, neerzinkite savo vaikų, kad jie nepasidarytų baugštūs.“ (Kol 3, 20–21)

Ar Tau teko važiuoti senovine mašina? Turiu omenyje, labai labai senovine, kurioje nėra jokio grotuvo, išskyrus radiją su sukiojamomis dažnių rankenėlėmis, nėra vairo stiprintuvo ir kurioje prieš paleidžiant variklį reikia patraukti tokią rankenėlę (nė nežinau, kaip ji vadinasi). Jeigu esi patyręs tokį malonumą, turbūt lengviau įsivaizduosi, kaip Tavo vaikai jaučiasi, kai taikai jiems auklėjimo metodus, kuriuos perėmė iš savo tėvų.

Jeigu ši knyga padėjo Tau įtikėti savo dieviškumu ir suprasti, kad Tu turi teisę laimėti, daryti sėkmingą karjerą ar uždirbti daug pinigų, tai žinok, kad tokią pat teisę turi ir Tavo vaikai. O Tavo pareiga – padrąsinti juos, įkvėpti ir vesti sėkmės keliu.

Tavo vaikai natūraliai lygiuojasi į Tave. Taip sumanyta. Taigi jei būsi *lūzeris*...

Pabandyk grįžęs iš darbo entuziastingai papasakoti jiems, kaip išsprendei problemą, ir stebėk, su koku susidomėjimu jie klausysis. Nusivesk vaiką į darbą ir, užuot liepęs tyliai pasėdėti arba davęs planšetę, paprašyk nuveikti ką nors svarbaus. Pamatysi, koks laimingas bus mažylis.

Kiekvienas Tavo vaikas yra unikalus. Kiekvieną iš jų galima išlукštenti mylint. Ne išlepinti, o ugdyti geriausias to mažo žmogaus savybes. Tas, kurioms tas Tavo žmogelis sukurtas.

Tai, kad jis auga krikščioniškoje šeimoje, jam, kaip ir Tau, nesuteikia teisės...

...į pasaulietinį gyvenimą žiūrėti nerimtai,

...menkinti save,

...galvoti, kad stebuklus darė tik Šventajame Rašte minimi pranašai arba vaiko tėvai ir seneliai,

...apsimesti kvailiu,

...būti neryžtingu tinginiu,

...niekinti galią ar turtus ir atsisakyti pasitaikančių galimybių,

...tapti skystablauzdžiu pliuškium ar nuobodžiu moralizuotoju.

Visa kita – įvairios auklėjimo technikos, kurių rasi kitose knygose. Jeigu leistum man rekomenduoti tą vieną vienintelę, perskaityk *Johno Gray'aus* „Vaikai kilę iš dangaus“⁴⁰.

Beje, lygiai taip pat dieviški yra ir Tavo tėvai. Kalbant apie šeimą, juos vienintelius gina Dievo įsakymas:

„Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventumei krašte, kurį Viešpats, Tavo Dievas, tau skiria.“ (Iš 20, 12)

Man labai patiko *Joe Vitalės* patarimai:

„Jūsų tėvai darė viską, ką žinojo, remdamiesi savo įsitikinimais, auklėjimu ir geriausiu spėjimu, kaip iš jūsų padaryti žmogų.“

*Atleiskite jiems. Supraskite juos. Mylėkite. Jie tenori, kad suprastumėte, jog jie darė viską, ką galėjo. Pasakykite jiems tai. Nenutylėkite to, ką jie jau seniai nori išgirsti.“*⁴¹

40 John Gray „Vaikai kilę iš dangaus“, „Alma littera“, Vilnius, 2020.

41 Joe Vitale „Gyvenimo pamokos“, „Alma littera“, Vilnius, 2011, p. 77.

Kam daug duota, iš to bus daug pareikalauta

Billas kartą pripažino, kad jo tėvai prie jo sėkmės prisidėjo vadovaudamiesi trimis auklėjimo metodais:

1. *Bendruomenė yra būtina gyvenimo dalis. Reikia ne tik žiūrėti, kokią naudą ji duoda, bet ir aktyviai prisidėti prie jos gyvavimo.*

2. *Vaiko laisvė yra labai svarbi.* Mokiniui *Billui* tėvai leisdavo naktimis sėdėti prie kompiuterio, vykti į ilgas stovyklas ir netgi mokantis paskutinėje klasėje padaryti pertrauką, kad galėtų kaip informatikas pasistažuoti atominėje elektrinėje. Suprantama, kai sūnus nusprendė mesti universitetą, tėvai nebuvo labai laimingi, bet suprato, kad svajonė yra svarbesnė už diplomą.

3. *Negalima atsisakyti dalykų, kuriuose nesi geriausias.* Tėvai vertė *Billą* lankyti plaukimo pamokas, futbolą, amerikietišką futbolą ir groti trombonu, nors jam ne itin sekėsi. Tėvai norėjo, jog sūnus suprastų, kad neprivalo būti geriausias visose srityse ir kad nesėkmės yra visiškai normalus dalykas. Jau suaugęs *Billas* prisipažino: „Anksčiau maniau, kad visi tie būreliai – beprasmiškas užsiėmimas, bet dabar supratau, kaip svarbu nesitenkinti tuo, kad esi geriausias keliuose dalykuose. Fantastiškas jausmas.“⁴²

Priminsiu, kad šios knygos skyriuje apie tai, kad reikia vadovautis protu, siūliau Tau kirpti, kirpti, kirpti – siekiant tikslių, mažinti susitelkimą į temas, kurios Tau nepadės pasiekti to, kas Tau svarbu. *Billo* tėvai ragino jį turėti kuo platesnį akiratį, bet tik tiek, kiek tai netrukdytų pagrindiniam pašaukimui – informatikai.

Mary Maxwell Gates (1929–1994) ir *Williamas Henry'is Gatesas II* (1925–2020), geriau žinomas kaip *Billas Gatesas*

42 The BusinessInsider. <https://www.businessinsider.com/bill-gates-on-things-his-parents-did-to-help-success-2019-5#2-they-gave-him-a-significant-amount-of-independence-2>

Vyresnysis, vieno turtingiausių pasaulio žmonių, „Microsoft“ įkūrėjo *Billo Gateso* tėvai, santuokoje išgyveno 44 metus. *Mary*, gerbiama Sietlo verslininkė, 1980 metais padėjo sūnui sudaryti svarbiausią jo gyvenimo sutartį – su kompiuterių milžine IBM.

Mary taip pat įkvėpė sūnų tapti didžiausiu pasaulyje filantropu, nors sūnus iš pradžių atsisakinėjo teigdamas, esą nori tik „valdyti kompaniją“. *Billo* ir *Melindos Gatesų* fondas yra didžiausias privatus fondas pasaulyje. Jis pastūmėjo daugelį pasaulio turtingiausiųjų daugiau dėmesio ir lėšų skirti labdarai.

Mėgstamiausia *Mary* Biblijos eilutė, kurią ji skaitydavo ir sūnui, buvo šie Jėzaus žodžiai Luko Evangelijoje:

„Iš kiekvieno, kuriam daug duota, bus daug pareikalauta.“
(Lk 12, 48)

1994 metais *Mary Maxwell Gates* mirė nuo krūties vėžio. Praėjus pusmečiui, *Billas* ir jo tėvas *Billas Vyresnysis* įkūrė labdaros fondą ir įnešė į jį 100 milijonų JAV dolerių. Tai tapo *Billo* ir *Melindos Gatesų* fondo⁴³ kertiniu akmeniu.

POKALBIS su draugišku dvasininku, kuris niekada neleidžia suskysti

Kada ir kaip susipažinome, nebepamenu. Draugai yra draugai. Tu prisimeni, kada susitikote pirmą kartą, o kaip tapote draugais... Tiesiog tapote.

43 The BusinessInsider, <https://www.businessinsider.com/bill-gates-mother-inspired-philanthropy-2015-5>

Paskui jis dalyvavo visokiuose krikščioniškuose pasikalbėjimuose „su miestu“, kuriuos organizavau Vilniuje ir Šakiuose, Pasvalyje ir Kazlų Rūdoje.

Kai kurie renginiai buvo mokami (pokalbis su kunigu, o po jo – protmūšis). Tada sakiau jam, kad jaučiuosi taip, lyg parduvinėčiau Kristų, o jis ramino: „Žmonės ateina ir dar susimoka, vadinasi, jiems to reikia. Juk restoranui mūsų renginys irgi kainuoja, kainuoja ir tavo laikas.“

Paskui mudu atsitiktinai susitikome mieste ir ėjome gerą puskilometrį diskutuodami apie tai, kad lyderis gali nė nesuvokti savo didžiosios misijos, kad gali elgtis egoistiškai, bet vis tiek pasitarnauja Dievo minčiai.

Daug kartų gėrėme kavą ir diskutavome apie politiką, valstybės ateitį ir Bažnyčios vaidmenį joje. Paskui aš ėmiau iš jo interviu radijui ir vėliau juokavau, kad man užtenka tik pasisveikinti ir atsisveikinti su klausytojais, nes kai *padre* įsivažiuoja, nėra kaip įsiterpti. O jis man: „Tada demonstratyviai žiovauk, kai jau turiu liautis kalbėjęs.“

Paskui buvo mūsų vyresniojo sūnaus Pirmosios Komunijos šventė, ir jis šlakstydamas šventintą vandenį šluotele pamojavo virš mano brolio plikės ir pašnibždėjo jam: „Gal plaukai ataugės...“ Paskui skėlė tokį pamokslą apie vaikų auklėjimą, kad ne viena supermamytė išraudo.

Kai man būna sunku, vis kviečiu jį susitikti, noriu tiesiog pasiguosti, ir visada išgirstu: „Tau daug duota, tad ir atsakomybė didesnė. Turi būti tvirtas.“

Jis visada atsisveikina žodžiais: „Būk geras.“

Ričardas Doveika

Vilniaus Pilaitės Šv. Juozapo parapijos
klebonas, buvęs Vilniaus katedros
administratorius, 2020 metais išrinktas
įtakingiausiu visuomenininku Lietuvoje

Gyvename laikais, kai išsiskiria daugiau nei pusė susituokusių porų, daug kas gyvena nesusituokę, tarpsta įvairiausios naujos šeimos formos. Ką apie visa tai galvoja Bažnyčia?

Aš, kaip kunigas, dirbantis su šeimomis ir skaitantis paskaitas Vilniaus arkivyskupijos Šeimos centre, visada pradedu nuo klausimo apie tiesą. Pirmiausia kviečiu atsakyti sau į klausimą: ar galime susitarti, kad šeima yra pašaukimas, o ne sandoris?

Bažnyčia skelbia, kad šeima yra pašaukimas. Jeigu su tuo sutinkate, tada galime kalbėti apie krikščionišką šeimos sampratą.

Kiekvienas žmogus yra laisvas elgtis taip, kaip nori. Yra žmonių, kurie tiki Dievą, ir yra netikinčių. Yra sutuoktinių, kurie mato bendrą ateitį ir tokių, kurie nemato. Yra tėvų, kurie už savo vaikus paaucija gyvybę, ir yra tokių, kurie savo vaikus nužudo.

Aš, krikščionis, tikiu Dievą ir žinau, kad Jis mano teisių nepaneigia, manęs nepažemina. Jis netgi leidžia man netikėti Jo.

Bet jeigu Tu netiki krikščioniškomis tiesomis, tada natūralu, kad neprivalai savo gyvenime jomis vadovautis. Tada gal nebūti na ir bažnytinės santuokos sudaryti. Tavo pasirinkimas.

O kaip Bažnyčia žiūri į lyčių lygybę?

Kadaise buvo įprasta, kad moteris yra daiktas ir su ja reikia elgtis kaip su daiktu. Paskui Šventajame Rašte buvo įžiebta nauja ugnis. Pradžios knygoje kalbama apie žmogaus – vyro ir moters – sukūrimą. Tai buvo to laikmečio minties revoliucija, prilygstanti atominiam sprogimui. Moteris – lygiai toks pat žmogus kaip ir vyras!

Atsiranda sukūrimo istorija, kuri teigia, kad vyras ir moteris yra vienodai orūs. Aš tą Šventraščio vietą vadinu pirmąja moters teisių deklaracija. Pirmieji Šventraščio puslapiai prabyla apie moterį kaip apie asmenį, apie žmogiškai orų asmenį, lygiavertį su vyru prieš Dievą.

Kas įvyko vėliau, pamatome po pirmosios nuodėmės. Žalčiui sugundžius, Ievai atsikandus gėrio ir blogio pažinimo medžio vaisiaus ir Adomui jo paragavus, atsirado kitokie lyčių santykiai: geisi, skausmuose gimdysi, prakaitu pelnysi duoną. Visa tai – nuodėmės pasekmės.

Ir štai Mato Evangelijoje parašyta, kad ateina Jėzus ir sako: *„Vyras paliks tėvą ir motiną ir glausis prie žmonos, ir du taps vienu kūnu. Taigi jie – jau nebe du, o vienas kūnas. Ką tad Dievas sujungė, žmogus teneperskiria.“* Jėzaus mokiniai klausia: *„O kodėl Mozė liepė duoti skyrybų raštą atleidžiant žmoną?“* Jėzus atsako: *„Mozė leido jums atleisti savo žmonas dėl jūsų širdies kietumo. Bet pradžioje taip nebuvo.“*

Taigi „bet pradžioje taip nebuvo“ – tai Jėzaus žodžiai. Dievo žodžiai. Pirminė Dievo mintis – apie vyro ir moters lygiavertiškumą, orumą ir vienas kito papildomumą. Ne kad vyras taptų moterimi ar moterišku, o kad būtų savimi ir visada padėtų žmogui. Ne kad moteris taptų vyru ar vyriška, o kad būtų savimi ir visada padėtų vyrui.

Vienu kūnu tampama tada, kai į santuoką žvelgiama kaip į meilės bendrystę, o ne į sandėrį, kylantį iš poreikio susitvarkyti gyvenimą. Kai vaikai – tai gėris, o ne investicinis projektas, nes „aš bet kokia kaina noriu turėti vaiką“.

Bažnyčia visada išlieka šių pamatinių principų sergėtoja. Nei santuoka, nei vyrai, nei moterys, nei vaikai nėra Bažnyčios nuosavybė. Bet Bažnyčia kalba apie Dievo, kaip visatos architekto, sukurtą modelį. Kartais dėl to ji tampa pasipiktinimo objektu. Kyla pagunda atsimesti, palikti Bažnyčią arba žiūrėti į ją kaip į paklusnią valstybės partnerę rūpinantis vargšais arba kaip į mažaraščių neišsilavinusių žmonių bendruomenę.

Tavo įsitikinimu, tas „kol mirtis mus išskirs“ – įmanomas dalykas?

Jeigu į santuoką žvelgiama kaip į pašaukimą, tada taip. Bažnyčia santuoką traktuoja lygiai taip pat kaip kunigystę – kaip tarnystės sakramentą.

Aš visada sakau, kad santuoka – labai stiprių žmonių privilegija. Meilės elementas čia ypač svarbus. Tu renkiesi tarnauti, aukotis, padėti kitam žmogui. Kitam, o ne sau!

Daugelis į santuoką dabar žvelgia kaip į sandėrį, kurio tikslas – susitvarkyti gyvenimą. Tai skatina viešoji opinija, draugai. Pašnibžda tėvai: tau jau nemažai metų, jau laikas, laikrodukas tiksi. Kitose kalbose turbūt irgi rastume atitikmenų įžeidiems žodžiams *senbernis*, *senmergė*. Ir tada žmogus pradeda galvoti: „Aha, jei susidėsiu su menininku, namie dvoks dažais, tai gal tada būtų geriau informatikas arba bankininkas, galbūt prie namo stovės leksusas? Bet ne, neatsiginsiu vyro meilužių.“ „Aha, būtų gerai graži žmona, bet graži žmona – visiems, o paprastutė – tai jau tik man.“

Tada randasi vedybinės sutartys, įvairios teisės, turto dalybos, numatomos išėitinės kompensacijos, jeigu sandėris mūsų netenkins. Taip ir sueiname pasibūti tarsi į viešbutį. Užsikabiname lentelę: „Netrukdyti“, o kai nusibosta, lentelę nuimame ir užsikabiname kitą: „Sutvarkykite“. Ir imame dairytis kito žmogaus.

O juk į krikščionišką šeimą aš ateinu ne susitvarkyti savo reikalų, o padėti tau būti tuo, kas tu esi. Nes įsimylėjau tave. Šeima nėra skubotas gyvenimo susitvarkymo projektas, kai pasidalijama vaidmenimis ir tempiamas jungas, nes tie vaidmenys nė vienam netinka. Tai tarsi tau, Giedriau, žmona lieptų kasdien vaikščioti su korsetu.

Žinai, kartais panašiai ir jaučiuosi. Tąsau tris vaikus po miestą po dvi tris valandas per dieną. Ir kada man daryti karjerą?

Šeimoje nėra nei moteriškų, nei vyriškų darbų. Yra šeimos darbai: uždirbti pinigų, tvarkyti namus, auklėti vaikus...

Abu sutuoktiniai kalbėdamiesi, suprasdami vienas kitą ir atliepdami prisiima atsakomybę, kad šeima galėtų kvėpuoti abiem plaučiais, būtų visavertė ir gyva. Kad būtų ir mano laimės šaltinis, ir paguoda, mano stiprybė, prakaitas ir mano poilsis. Tik tada šeima man bus pagalba, o ne našta ar iššūkis, siekiant visuomeninių tikslų.

Gražiai kalbi, bet gyvenime būna, kad grįžti po darbo, žinai, kad dar daug ko nenuveikei, nori ir su vaikais pažaisti, ir apsitvarkyti, bet... nebeturi jėgų. O čia vienu metu tarška trys radijo aparatai: „Per keramiką lipdžiau puoduką, pamečiau zuikį, laimėjau *Minecrafto* turnyrą...“ Ir tada pagalvoji: o kodėl žmona šiuo metu draugių vakarėlyje?

Kai tenka konsultuoti su sunkumais susiduriančias šeimas, pirmas mano klausimas būna: kada jūs paskutinį kartą susėdote ir pasikalbėjote? Kuris nors vienas sako: aš stengiuosi, darau, per tris darbus plėšausi, o antra pusė nieko nedaro.

Tada aš pasiteirauju: o tu paklausei, ar tam kitam reikia, kad tu plėšytumeisi? Jeigu jam nereikia, bet tu vis tiek labai nori, tada prašom, plėšykis, bet nesiskųsk.

Įtampa šeimoje kyla dėl nesikalbėjimo ir nesusikalbėjimo. Arba kai atsiranda gudručių, kurie geriau žino, ko reikia. Tada arba kitas žmogus yra paverčiamas įkaitu, arba tas gudrutis pasiverčia auka ir nuolat jaučiasi nepatenkintas, nes kiti neva per mažai jį myli.

Taip atsiranda nepasitikėjimas, atšalimas, tai kenkia intymiam gyvenimui, nutolstama emociškai. Tada belieka susimokėti sąskaitą šiame viešbutyje ir išeiti. Tokių atvejų labai daug.

Tai ką tokiu atveju siūlai?

Jeigu žmonės kuria šeimą suprasdami, kad vyks nuolatinis dialogas, jeigu jie galvoja: dabar aš nešiu didesnę našta šeimoje, kad tu, turėdamas puikius duomenis, galėtum daryti karjerą,

kurti verslą. Aš tau nepriekaištausiu, nes mudu taip sutarėme. Galbūt po kurio laiko ateis mano šlovės valanda ir aš galėsiu daryti karjerą. Tada gerai. Galbūt rytoj viskas apsivers ir bus kitas etapas, gal tu dėl manęs laikinai pasiaukosi. Yra šeimų, kurios taip elgiasi ir nugyvena ilgą ir gražų gyvenimą.

Štai prezidentų, ambasadorių šeimos. Jų antrosios pusės nėra šešėlis, nėra išlaikytiniai, nes jie dirba labai sunkų ir svarbų nematomą darbą šeimos ir valstybės naudai. Jie nėra tiktai priedas nuotraukoje, darytoje per protokolinius susitikimus. Jie yra tie, dėl kurių tas žmogus nuotraukoje yra pagrindinė persona. Kai su jais pasikalbi, jie sako nesijaučią pasiaukoję. Jiedu tiesiog sutarė, kad dabartiniu metu yra taip. Bet tai – aukštasis pilotažas. Tam reikia milžiniško įdirbio.

Santuokoje visko gali pasitaikyti: suklupimų, išdavysčių, neturto, bet ar tu sugebėsi savo žmogų mylėti iki galo? Jeigu judu sutarėte, kad tai – gyvenimo pašaukimas, į kurią abudu atsiliepėte ir norite laikytis už rankų iki galo, tada viską sugebėsi. Viskas bus gerai. Tik turėkit tikslą ir nuolat sau apie jį priminkit. Ne šiaip sau kai kuriose kultūrose jaunavedžiams suriša rankas per santuokos apeigas. Kitur per vestuves rodo į kryžių ir klausia: ar numirtum už savo mylimąjį, kaip numirė Jėzus? Galbūt, jeigu negali už kitą atiduoti gyvybės, nesi vertas bažnytinės santuokos? Užtenka tik civilinės.

Šiais pašėlusiais laikais vieną dieną gali gauti paaukštinimą ir kitą dieną atsibusti dvigubai turtingesnis už savo antrąją pusę. Tada keičiasi ne tik statusas, bet ir draugų ratas, pokalbių temos. Negi nesudreba santuokos pamatai?

Jeigu yra dialogas, jeigu karjera nėra dominuojantis dalykas ar lenktyniavimas, vienas kito žeminimas, demonstravimasis, jeigu nėra puikybės, toks klausimas nekyla. Nebus jokio diskomforto.

Ar nuo pasikeitusio tavo statuso pasikeičia mūsų meilė vienas kitam? Ar mūsų nuogi kūnai susitinka kitokiu būdu, jeigu vienas – ministras, o kita – valytoja?

Aš kartais mėgstu paprovokuoti ir paklausti: kiek jūsų šeimoje yra šeimos pinigų? Ne vyro, ne žmonos pinigų, o šeimos... Kuo daugiau šeimos pinigų šeimos biudžete, tuo mažiau kuris nors sutuoktinis pučiasi: „Štai aš, liežuvį iškoręs ir pervargęs, jus išlaikau... jūs lankot būrelius, valgot, atostogaujate, nes aš jus išlaikau. O kas man už tai?“

Jeigu mes suprantame, kad šeimos kelias – tai mūsų abiejų kelias, tada šeimos nariai padės vienas kitam realizuoti save visuomenėje. Sukūręs tokią šeimą busi daug stipresnis darydamas karjerą.

Aišku, būna sukretimų. Tada pasidaryk sąžinės apyskaitą. Jeigu santuoka, kurią tu matei kaip kryptį, gyvenimo būdą ir laimės šaltinį, šiandien tampa mažiau svarbi už tavo užimamas pareigas, gal ne ten sudėjai akcentus? Jeigu matai, kad tavo poreikiai ar pomėgiai apvagia šeimą, tai vėlgi... Nepamiršk: šeimos gerovė priklauso nuo tavo pasirinkimo.

Šiandieninė krikščioniška šeima iš tikrųjų yra iššūkis. Ji – visai kitokių visaverčių galimybių liudytoja. Demokratiškų santykių puoselėtoja.

Matau daug gražių pavyzdžių: šeima atsiduria krizėje, bet susėda ir kalbasi. Kalbasi, kalbasi... Ne laksto pas tėvus ar draugus ieškoti paguodos, o sprendžia viską tarpusavyje, šeimoje. Taip išgryninami poreikiai, norai, atsiranda supratimas, pagalba vienas kitam. O kai tai eliminuojama, kai kiekvienas užsispyręs gina savo ego tvirtovę, tada tu, brolyti, ant smėlio namelį pasistatei. Atlūdo stipresnė srovė ir nunešė tą namelį. Tada arba susiimi ir perstai, nes nori šeimos, arba susimoki sąskaitą – ir lauk iš viešbučio.

Bet juk krikščionybėje skyrybos neįmanomos? Santuoką galima tik pripažinti negaliojusia jos sudarymo momentu, ir tai itin išskirtinėmis aplinkybėmis.

Skyrybų tema sunki ir sudėtinga. Čia susiduria sveikas protas ir užtrūnijusios nuoskaudos, meilė ir neapykanta, norai ir negalėjimas, ambicijų ašmenys ir svajonių duženos.

Viena vertus, atrodytų, kad tai neįmanoma patirtis katalikiškoje sakramentinėje santuokoje, kita vertus, juk santuoka – ne kalėjimas ir ne koncentracijos stovykla, kurioje paskelbiamas nuosprendis iki mirties.

Taip, yra aplinkybių, kurios tampa gyvybiškai nesuderinamos šeimoje. Ir skyrybos yra neišvengiamos. Bažnyčia, peržvelgdama pateiktas bylas santuokos sudarymo galiojimui įvertinti, žvelgia ir nagrinėja aplinkybes, kurios buvo iki santuokos sudarymo dienos. Bet, dėmesio, ir čia ateina su didele pagalba šeimoms. Konsultacijos, dvasinis palydėjimas, psichologų pagalba, įvairių krizes sprendžiančių programų siūlymas. Net siūloma pagyventi atskirai, pasirūpinant vaikų globa tuo metu, nenutraukiant santuokos. Ir jei šeima atvira tą pagalbą priimti, jiedu su minimaliais nuostoliais įveikia krizių šėlsmą ir vėl tampa vienas kitam tvirta žeme po kojomis.

Yra nemažai žmonių, kurie atsiskiria vieni nuo kitų, nenutraukdami santuokos ir nesukurdami kitų santuokų. Gyvena visavertį krikščionišką gyvenimą. Ugdo vaikus.

Taip, kai išbandoma viskas ir niekas nesuveikia, skyrybos neišvengiamos. Bet tada ir atsidengia „paslėpti“ dalykai, kurie santuoką darė negaliojančią nuo pat pradžios.

Skyrybos visada turi likti išimtimi, nuėjus visą kelią, kuriame buvo dėtos abiejų sutuoktinių pastangos išsaugoti santuoką. Nes gailestingumas, meilė, supratimas, atleidimas, priėmimas visada

išsaugo šeimą. Skyrybos turi likti tik reta išimtimi, o ne banaliu apsilankymu dar viename viešbutyje.

Stipriai! Ačiū. Dabar pereikime prie vaikų auklėjimo. Kokie čia pamatiniai krikščionybės principai?

Gal būsiu nesuprastas, bet, mano nuomone, nelaimingas tas vaikas, kuris gimė ne iš meilės, o kaip investicinis projektas. Nelaimingas tas vaikas, kurio tėvai yra supertėvai. Kiekvienas žmogus turi nepabijoti drąsiai užduoti sau klausimus: „Kas man yra vaikas? Kodėl man reikia vaiko?“ Ir nepabijoti atvirai į juos atsakyti.

Šiandien juk galima užsisakyti vaiką. Neilgai trukus genų inžinerija turbūt leis pasirinkti lytį, pakoreguoti dar negimusį vaikelį, kad jis jau gimtų su plastinėmis korekcijomis, kad atitiktų mano meilės supratimą. O kaip bus, jeigu toks ateities vaikelis neatitiks ateities tėvų idealo? Vargas bus tokiam vaikeliui. Ar susitaikysime su jo netobulumais? O gal mėginsime jį „perkrauti“?

Niekada nesupratau gydytojo, kuris vienai besilaukiančiai moteriai rodo vaisių ir komentuoja, kaip plaka širdelė ir kaip iš gumulėlių išsivystys rankytės, o kitai moteriai, kuri tą pačią nėštumo savaitę atėjo nutraukti nėštumo, sako, esą ji turi teisę į savo kūną, nes vaisius yra tik kažkoks fiziologinis darinys. Tai šlykštu. Veidmainystė. Nenumanau, kas dedasi tokio gydytojo galvoje ir ką sako sąžinė.

Jeigu vaikas ateina į mano gyvenimą, aš jį priimu. Nesvarbu, mums patiems gimė ar įsivaikinau, aš jį auginu, puoselėju, auklėju.

Auklėjimo tarnystė galioja ir tėvui, ir motinai. Tos pareigos niekas negali už tave atlikti. Valstybė, Bažnyčia, mokykla, socialinė sistema, močiutės, draugai – visi jie tarnauja tėvystei ir motinystei. Jeigu nors vienas iš šių pagalbininkų nebe tarnauja, o tampa valdovu, tada sugriūva visa sistema.

Lietuvoje šiuo metu vyksta vaikų auklėjimo transformacija. Priėmėme smurto prieš vaikus užkardymo įstatymą, paskui jį koregavome. Vaikai skundžiasi, kad tėvai jų negerbia ir nesupranta, o tėvai – kad vaikai jų negerbia ir nesupranta. Ar čia krikščionybė turi pasiūlymų?

Šiandien populiariu sakyti: mes nieko vaikui nedraudžiam.

Kartą prieš krikšto apeigas vaiko tėvai perspėjo mane: „Mes savo vaikui nieko nedraudžiame. Jeigu lakstys, tegul laksto, pargrius, verks... nieko tokio, nekreipkite dėmesio. Mes jam nieko nedraudžiam.“

Aš pagalvojau: „Pala, o tai kaip man jį pakrikštyti? Juk reikės palaiminti, aliejumi patepti krūtinę ir kaktą, reikės ir vandens užpilti. Tai gal man lakstyti su indeliais po bažnyčią? Ar laukti, kol ponaitis pats teiksis ateiti?“

Kita vertus, buvo nekantru pamatyti, kaip patys tėvai su tokiu vaiku susitvarko. Tai štai... Prasidėjus krikšto apeigoms šalia manęs atsistojo to vaikelio močiutė su pakeliu guminukų. Praplėšė tą pakelį, ir krikštijamasis tuoj pat atsirado prie tų saldainių. Močiutė sako man: „Na, dabar tepkit!“

Tai kaip čia išeina? Šiandien aš pastovėsiu už saldainių, lovą pasiklosiu už eurą, o pamokas paruošiu už savaitinį mokestį? Taip ir gyvensim: „Tėvai! Motin! Reikia to, to ir to! Tada būsiu geras.“ Kaip šuniukas už skanėstą. Paskui stebimės, kad vaikai neklauso, negerbia, tranko durimis, nelanko tėvų ir galiausiai nepalaidoja. Koks Tu esi, ką vaikas Tavyje pamatė, taip jis ir elgiasi.

Visi iššūkių ir konfliktų spręsimai, jeigu:

vaikas mato, kad tėtis su mama kalbasi, jeigu negirdi jų konfliktų (nes tėvai galbūt konfliktuoja, kai vaikas būna mokykloje ar pas senelius).

Jeigu tai, ką pasakė tėtis, mama visada patvirtina, nes tėtis pasakė, ir šventa (nors gal paskui, kai vaikai negirdės, mama ir papriekaištaus tėčiui, nes pati būtų padariusi kitaip).

Jeigu mama palepins vaiką, tėčiui tai nepatiks, bet jis nepuls prieštarauti, o su šypsena veide nusistebės: „Matai, kokia ta mūsų mamytė gera. Gal ir aš galėčiau būti palepintas?“

Jeigu tėtis ir mama vaiko akyse bus lygiaverčiai, jei vaikas matys, kad tėtis ir mama yra viena, tada jis iš kiekvieno perims tai, kas reikalinga. Iš vieno gal loginį mąstymą, iš kito švelnumą, o gal atvirkščiai.

Jeigu sūnus ar dukra girdės tėvus kalbant, kad senelius reikia gerbti, atlikti kokią nors visuomenei naudingą veiklą, aukoti gerbiems darbams, jeigu matys, kad tėvai kiekvieną sekmadienį eina į bažnyčią, kad ir nelabai norėdami, kad ir pavargę.

Jeigu vaikas tėvams bus visavertis žmogus ir tada, kai jam metukai, kai dveji, treji... Jei jis galės įnešti savo indėlį į šeimos gyvenimą – klausys tėvų, tvarkysis, mokysis, laiku eis miegoti.

Tokiose šeimose kyla konfliktų ir vaikai ne visada klauso, bet per kūrybą ir bendrai sprendžiant visus reikalus šeimos valtis plaukia per iššūkių vandenį, iriasi pirmyn, o ne skęsta pračiuirus dugnui.

Kokią, Tavo manymu, didžiausią klaidą daro tėvai?

Aš kartais būnu nesuprastas, kai sakau: tik bloga linkėdami vaikui tėvai gali būti jo draugais.

Tėvystę ir motinystę paversti neįpareigojančia draugyste – didžiausias tėvystės ir motinystės pažeminimas.

Jeigu tėvai mane auklėja tėviškai, o ne apsimeta mano draugais, tada į mūsų santykius įsipaišys viskas: ir taisyklės, ir dialogai, ir žaidimai, ir humoras, ir griežtesnis žodis.

Man, vaikui, reikia mamos ir tėčio. O draugų aš rasiu kieme, mokykloje ir socialiniuose tinkluose.

Įprasta draugams sakyti ne viską, nes išjuoks, atstums, pasiūtyčios... Taigi jei ne viską pasakoji draugams, vadinasi, ir tėvams

ne viską turiu sakyti, jeigu jie – tik mano draugai. Tiesiog draugeliai. Su kuo tada man pasišnekėti rimtomis ir skaudžiomis temomis? Į ką atsiremti?

Specialistai perspėja: šiandienos vaikų psichologinė būklė yra tragiška, jie jaučiasi vieniši, sutrinka asmenybės raida. Mes, kunigai, kiekvienas esame palaidoję po ne vieną paauglį, kuris iššoko pro langą. Gulintį baltame karste.

Kas čia kaltas?

Galbūt jie turėjo daug draugų, bet negalėjo pasikalbėti su mama ir tėčiu?

Mamai ir tėčiui reikia sakyti viską, nes tai – mama ir tėtis. Jie tavęs norėjo, apie tave svajojo, jie tave pagimdė, jie tave pažįsta kaip nuluptą. Kai skauda širdelę, sakai jiems: „Skauda širdelę.“ Kai nepasisekė, sakai: „Nepasisekė.“

Mama ir tėtis – tie du vieninteliai, kurie ne pasmerks tave dėl nesėkmės, o pamokys, ką daryti, kad tad tau pasisektų.

Mama ir tėtis niekada nepasijuoks iš tavęs kaip iš nevykėlio, kaip galbūt elgiasi klasiokai; tėvai pasakys, kad gal yra kita sritis, kur tu geriau realizuosi save. Jie visada bus už vaiką ir kartu su vaiku.

Tikinčiųjų šeimoms visada sakau, jog, be to, kad turi saugoti ir palaikyti vienas kitą ir užauginti vaikus, jie dar atlieka misiją. Šeima turi puoselėti sveikus santykius, o ne konkuruoti ar dominuoti, ir turėti tvirtą stuburą.

Kuo tamsesnė naktis, tuo ryškiau turi spindėti žvaigždės.

Lyderystė prasideda ir baigiasi šeimoje

Šeima – komandinis žaidimas.

Tavo artimieji irgi dieviški.

Šeima yra nepakeičiamiausias Tavo įsipareigojimas,
todėl joje turi stipriausiai liudyti savo lyderystę.

5 kunigo Ričardo patarimai:

.....

1. Pirminė Dievo mintis – apie vyro ir moters lygiavertiškumą, orumą ir vienas kito papildomumą. Ne kad vyras taptų moterimi ar moterišku, o kad būtų savimi ir visada padėtų žmonai. Ne kad moteris taptų vyru ar vyriška, o kad būtų savimi ir visada padėtų vyrui.

2. Į krikščionišką šeimą aš ateinu ne savo reikalų susitvarkyti, o padėti tau būti tuo, kas tu esi. Šeima nėra skubotas gyvenimo sutvarkymo projektas, kai pasidalijama vaidmenimis ir tempiamas jungas, nes tie vaidmenys nė vienam netinka.

3. Šeimoje nėra nei moteriškų, nei vyriškų darbų. Yra šeimos darbai: uždirbti pinigų, tvarkyti namus, auklėti vaikus... Abu sutuoktiniai kalbėdamiesi, suprasdami vienas kitą ir atliepdami prisiima atsakomybę, kad šeima galėtų kvėpuoti abiem plaučiais, būtų visavertė ir gyva. Tada šeima man bus pagalba, o ne našta ar iššūkis siekiant visuomeninių tikslų.

4. Nelaimingas tas vaikas, kuris gimė ne iš meilės, o kaip investicinis projektas. Nelaimingas tas vaikas, kurio tėvai yra supertėvai. Kiekvienas žmogus turi nepabijoti drąsiai užduoti sau klausimus: „Kas man yra vaikas? Kodėl man reikia vaiko?“ Ir nepabijoti atvirai į juos atsakyti.

5. Mamai ir tėčiui reikia sakyti viską, nes tai – mama ir tėtis. Jie tavęs norėjo, apie tave svajojo, jie tave pagimdė, jie tave pažįsta kaip nuluptą. Skauda širdelę, sakai jiems: „Skauda širdelę.“ Nepasisekė, sakai: „Nepasisekė.“ Mama ir tėtis – tiedu vieninteliai, kurie ne pasmerks tave dėl nesėkmės, bet pamokys, ką daryti, kad tau pasisektų. Jie visada bus už vaiką ir kartu su vaiku.